

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

เหตุที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษา "นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (An Ethnosemantic Study of Chinese Thais' Surnames) นี้ เนื่องจากได้ศึกษาวิชาภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguistics) ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งในภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาในฐานะที่เป็นวัฒนธรรม หรือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และการศึกษาในสาขานี้มีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมการศึกษาได้หลายหัวข้อ การศึกษาด้านหนึ่งในภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญตลอดจนมีผู้ให้ความสนใจศึกษาเป็นอย่างมากรวมทั้งผู้วิจัยเอง คือ การศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งเป็นการศึกษาภาษาโดยมีจุดประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อเข้าถึงระบบความนึกคิดของชาวบ้านหรือชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2532) การศึกษาอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เริ่มขึ้นราวๆปี ค.ศ. 1950 ผลงานการศึกษาดังกล่าวในด้านนี้ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยยังมีน้อยมาก และเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษานามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน เพราะผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า นามสกุลของคนกลุ่มนี้มีลักษณะที่น่าสนใจและแตกต่างจากนามสกุลของคนไทยกลุ่มอื่นๆโดยทั่วไป อีกทั้งคนไทยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มชนที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทยเป็นเวลานานมาแล้ว ซึ่งมีลักษณะการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จะเป็นจีนก็ไม่ใช่ไทยก็ไม่เชิง มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมผสมระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีน ซึ่งสะท้อนให้เห็นทางภาษาได้ นอกจากนี้เรื่องนามสกุลของไทย ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาอย่างจริงจัง ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเรื่องนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ ในการตั้งนามสกุลของคนไทย
เชื้อสายจีน
- 1.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายของนามสกุลของคนไทย
เชื้อสายจีน
- 1.2.3 เพื่อสรุปค่านิยมที่สะท้อนโดยนามสกุลของคนไทย
เชื้อสายจีน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.3.1 ศึกษาเฉพาะนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีหลักฐาน
ว่าเปลี่ยนมาจากแซ่จีน
- 1.3.2 ไม่รวมการศึกษาที่มาของนามสกุล หรือศึกษาว่าผู้ตั้ง
นามสกุลเป็นใคร
- 1.3.3 ไม่ศึกษาโครงสร้างของนามสกุล
- 1.3.4 งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความหมายของแต่ละหน่วยคำศัพท์
ที่ประกอบขึ้นเป็นนามสกุล จึงไม่ศึกษาความหมายของทั้งนามสกุล

1.4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

- 1.4.1 ขั้นเตรียมการวิจัย
- (1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับวิธีการทาง
อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลงานวิจัยหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ตลอดจนทั้ง
เอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีน
- (2) ตั้งสมมติฐานในการวิจัย กล่าวคือ วิธีตั้งนาม
สกุลของไทยเชื้อสายจีนน่าจะมีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับแซ่เดิม และเราสามารถ
เห็นระบบความนึกคิดและค่านิยมของชาวไทยกลุ่มนี้ โดยการวิเคราะห์ความหมาย
ของนามสกุลของชนกลุ่มนี้
- (3) ทำโครงการทดลองโดยสร้างแบบสอบถาม
บนพื้นฐานของสมมติฐานซึ่งตั้งไว้ (ดูแบบสอบถามในภาคผนวก ข) แบบสอบถาม

นี้แจกให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดน้อยใน เฉพาะผู้ที่เคยใช้แซ่มาแล้ว จำนวน 60 ชุด จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่า วิธีตั้งนามสกุลของคนไทยกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับแซ่เดิมอยู่บ้าง โดยมีเสียงของนามสกุลใหม่บางเสียงคล้ายกับเสียงของแซ่เดิม และบางนามสกุลก็มีความหมายเหมือนกับความหมายของแซ่เดิม แต่ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์นี้และเรื่องอื่นๆ ซึ่งต้องการการศึกษาให้ลึกซึ้งต่อไป

(4) ศึกษาแหล่งข้อมูลนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน

1.4.2 ขั้นตอนการวิจัย

(1) เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นรายชื่อนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนจากแหล่งข้อมูลที่แผนกทะเบียนบุคคล กองทะเบียนกลาง กระทรวงมหาดไทย โดยวิธีสุ่มตัวอย่างนามสกุลที่มีผู้ขอเปลี่ยนจากแซ่จีน การสุ่มตัวอย่างทำโดยการดึงนามสกุลจำนวน 5 นามสกุลจากแต่ละตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะต้น (ทั้งพยัญชนะเดี่ยวและควบกล้ำ) หรือพยัญชนะต้นและสระ (ดังการเรียงในพจนานุกรม) เช่น 5 นามสกุลจากรายชื่อที่ขึ้นต้นด้วย กร ได้แก่ กรพาณิชย์กุล กรรักษนุกุล กรวิลาศ กรศิริวิไล กรไสว และ 5 นามสกุลจากรายชื่อที่ขึ้นต้นด้วย กิตติ ได้แก่ กิตติกาญจนสกุล กิตติกุลวงศ์ กิตติกุลธรรม กิตติเกษมสุข กิตติโกมลกุล ทำเช่นนี้เรื่อยไป โดยเรียงตามตัวอักษรที่ปรากฏในลิ้นชักข้อมูล จาก ก ถึง ฮ

(2) วิเคราะห์วิธีตั้งนามสกุลพร้อมสรุปหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนโดย

1) ศึกษาความหมายของแซ่ต่างๆที่พบในข้อมูลทั้งหมดซึ่งเป็นแซ่เดิมของเจ้าของนามสกุล

2) วิเคราะห์วิธีตั้งนามสกุลของชาวไทยกลุ่มนี้ โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างแซ่เดิมกับนามสกุลใหม่ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่หรือมีความสัมพันธ์กันในด้านใด เป็นความสัมพันธ์ทางเสียงหรือทางความหมาย โดยกำหนดรหัสเป็นตัว เลขแทนความสัมพันธ์ระหว่างแซ่เดิมและนามสกุลใหม่แต่ละแบบ (ดูตัวอย่างรหัสในภาคผนวก ค)

3) จำแนกความถี่ของวิธีตั้งนามสกุลแต่ละวิธี ด้วยคอมพิวเตอร์ และสรุปหลักเกณฑ์วิธีตั้งนามสกุลของชาวไทยกลุ่มนี้

(3) วิเคราะห์ความหมายของนามสกุลของคนไทย
เชื้อสายจีน โดย

1) นำนามสกุลมาแยกความหมายออกจากกัน โดยแยกหน่วยคำศัพท์ (lexical items) แต่ละหน่วยคำศัพท์ที่แสดงความหมายแต่ละความหมายออกจากกันโดยกำหนดเป็นรหัสตัวเลขแทนความหมายแต่ละความหมาย (ดูตัวอย่างรหัสในภาคผนวก ง)

2) ศึกษาความหมายของแต่ละหน่วยคำศัพท์โดยยึดความหมายจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นหลัก ถ้าเป็นคำยืมจากภาษาอื่น และไม่มีความหมายในพจนานุกรม จะขอคำปรึกษาจากผู้ชำนาญการด้านภาษานั้นๆ

3) รวบรวมหน่วยคำศัพท์ที่แสดงความหมายแต่ละความหมาย จัดเป็นกลุ่มความหมายหรือแต่ละประเภทความหมาย

4) นำผลการวิเคราะห์ความหมายแต่ละความหมายไปแจ้งนับความถี่ในการปรากฏของแต่ละความหมายโดยคอมพิวเตอร์ เพื่อทราบความนิยมในการใช้ความหมายแต่ละความหมายมาตั้งเป็นนามสกุลของคนไทยกลุ่มนี้ เพื่อศึกษาในเรื่องอื่นต่อไป

(4) วิเคราะห์ระบบความนึกคิดและค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีน โดยนำผลการวิเคราะห์ความถี่ในการเกิดของแต่ละความหมายในนามสกุลมาวิเคราะห์ว่าเกี่ยวข้องกับคนไทยกลุ่มนี้อย่างไร โดยอาศัยการยืนยันผลการศึกษาจากผลงานที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว และขั้นสุดท้ายคือสรุปค่านิยมที่สะท้อนในนามสกุลของคนไทยกลุ่มนี้

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ได้ทราบหลักเกณฑ์และวิธีตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน
- 1.5.2 ได้ทราบถึงระบบความคิดและค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีน
- 1.5.3 ได้ทราบถึงวิธีการศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

1.6 ผลงานหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

1.6.1 การศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics)

เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1950 ได้มีขบวนการศึกษาภาษาซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในแนวใหม่เกิดขึ้น นั่นคือการศึกษาด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งเพื่อเข้าถึงระบบความนึกคิดและค่านิยม โดยศึกษาภาษาของชนกลุ่มนั้น (Eastman 1978:85) บางครั้งมีผู้เรียกการศึกษาแบบนี้ว่า ชาติพันธุ์ศาสตร์ (Ethnoscience) (Sturtevant 1964:99) การศึกษานี้มีรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่า ภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของผู้พูด ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายของศัพท์หมวดต่างๆ (Lexicons) และโครงสร้างของภาษา (Grammar) ของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะทำให้เห็นถึงความนึกคิดของชนกลุ่มนั้นได้ (Whorf 1936) ผู้ที่กล่าวถึงการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ และวิธีการศึกษาด้านนี้ซึ่งได้รับการยกย่องและยอมรับมากคือ วิลเลียม ซี สเตอร์ทเวินท์ (William C. Sturtevant 1964) เขาได้อธิบายความหมายของการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ และเสนอวิธีการหรือหลักการที่ใช้ในการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งเขาย้ำว่าเป็นวิธีการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมตามแบบวิทยาศาสตร์ 6 วิธี คือ

- (1) Etics and emics
- (2) Domains
- (3) Terminology
- (4) Paradigms and componential analyses
- (5) Taxonomies
- (6) Discovery Procedures

1.6.1.1 Etics and Emics

Etics คือ ลักษณะสากล (Universal) หรือลักษณะที่เป็นอิสระจากวัฒนธรรมเฉพาะ (Culture-free) ที่ทุกสังคมมีอยู่

ร่วมกันไม่เป็นลักษณะวัฒนธรรมของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้ที่เสนอวิธีการศึกษา Etics คือ ไพค์ (Pike 1967) ซึ่งเขานำวิธีการนี้ไปศึกษาภาษา สำหรับวัฒนธรรมที่เป็นของแต่ละกลุ่มชนหรือสังคมเรียกว่า Emics ความรู้เรื่อง Etics จะช่วยให้การศึกษา Emics ของแต่ละวัฒนธรรมง่ายขึ้น

1.6.1.2 Domains

Domains หมายถึง แวดวงของศัพท์หรือหมวดศัพท์ที่ศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากในการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เราต้องรู้แวดวงที่แน่นอนว่า เราจะศึกษาศัพท์เรื่องใด ไทเลอร์ (Tyler 1969:8) เรียกแวดวงศัพท์นี้ว่า แวดวงทางความหมาย (Semantic Domains)

1.6.1.3 Terminology หรือ Terminological

Systems

Terminology หรือ Terminological Systems คือ ชื่อของสิ่งต่างๆที่ทุกภาษามี เพื่อใช้เรียกสิ่งต่างๆ ซึ่งในแต่ละชื่อล้วนแฝงไปด้วยระบบความนึกคิด (Cognitive world) ของเจ้าของภาษานั้นๆ

1.6.1.4 Paradigms and Componential

analyses

Paradigms คือวิธีจัดกลุ่มหรือจำแนกข้อมูลให้เป็นชุดเดียวกัน โดยพิจารณาจากลักษณะร่วมของข้อมูลเหล่านั้น ซึ่งมีร่วมกันอยู่ซึ่งทำให้เป็นข้อมูลประเภทเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน

ส่วน Componential analyses คือการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่วิธีจัดประเภท หรือจำแนกข้อมูลโดยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ (Distinctive features) ซึ่งช่วยให้เราแยกประเภทของกลุ่มของข้อมูลที่ศึกษาได้

1.6.1.5 Taxonomies

Taxonomies คือวิธีจัดกลุ่มหรือจำแนกประเภทของข้อมูล โดยยึดหลัก 2 ประการคือ ความต่าง (Contrast) และการรวมเข้า (Inclusion) กล่าวคือ การจำแนกประเภทนี้จะดูจากระดับของศัพท์ที่ลดหลั่นกันไป ศัพท์ที่อยู่บนจะรวมศัพท์ที่อยู่ล่าง (Inclusion) และศัพท์ที่อยู่ล่างจะเป็นส่วนหนึ่งของศัพท์ที่อยู่บน นอกจากนี้จะดูจากลักษณะที่ต่างกัน (Contrast) โดยพิจารณาจากแฉวนอน ถือเป็นศัพท์ประเภทเดียวกันแต่ต่างชนิดกัน

1.6.1.6 Discovery procedures

Discovery procedures คือวิธีเก็บข้อมูล ทำอย่างไรจึงจะได้ข้อมูลอย่างแท้จริง หรือเป็นข้อมูลของภาษาหรือวัฒนธรรมนั้นๆจริง ไม่ใช่้นำวัฒนธรรมของผู้วิเคราะห์ไปเป็นแบบ หรือเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมที่จะศึกษา

งานที่มักจะใช้แนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ในการศึกษา ได้แก่ การศึกษาคำเรียกญาติ การวิเคราะห์สรรพนามในภาษาอังกฤษ คำเรียกสี ชื่อโรค ชื่อสัตว์ ชื่อพืช ชื่อสถานที่ เป็นต้น ซึ่งจะขอกล่าวถึงผลงานเหล่านี้ในหัวข้อ 1.6.2-1.6.4

1.6.2 การวิเคราะห์คำเรียกสีในภาษาฮานู (Hanunóo Color Categories)

การวิเคราะห์คำเรียกสีในภาษาฮานูนี้ แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้โดยตรง แต่ก็ถือได้ว่างานวิจัยนี้เป็นจุดเริ่มนำทางของการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ฮาโรลด์ ซี คอนคลิน (Harold C. Conklin 1964) ได้นำวิธีทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มาวิเคราะห์คำเรียกสีในภาษาฮานู คอนคลินระบุว่า การแยกประเภทของสีของชาวฮานูแบ่งเป็น 2 ระดับ ในระดับแรกชาวฮานูมีคำใช้เรียกสีอยู่ 4 กลุ่ม และแต่ละกลุ่มสีมักขึ้นต้นด้วยอุปสรรค (Prefix) ma- ทั้งสิ้นคือ

- 1) (ma) biru ได้แก่กลุ่มสีที่มีสีไปในทางดำ

- 2) (ma) laɣtɪ? ได้แก่กลุ่มสีที่มีสีไปในทางขาว
  - 3) (ma) rərə? ได้แก่กลุ่มสีที่มีสีไปในทางแดง
  - 4) (ma) latuy ได้แก่กลุ่มสีที่มีสีไปในทางเขียว
- แต่ละกลุ่มสีเหล่านี้จะครอบคลุมสีอีกระดับหนึ่งที่มีสีไป

ในทางเดียวกัน จะจัดเป็นสีประเภทเดียวกัน เช่น (ma) bɪru เป็นกลุ่มสีที่พบมากที่สุด สีที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ สีดำ ม่วง น้ำเงิน เขียวเข้ม เป็นต้น กลุ่มสี (ma) laɣtɪ? เป็นกลุ่มสีที่ออกไปในทางสีขาว กลุ่มสี (ma) rərə? จะรวมสีแดงต่างๆ สีส้ม สีเหลือง เป็นต้น และกลุ่มสี (ma) latuy จะเป็นสีเขียวอ่อน สีผสมระหว่างสีเขียวและสีเหลืองและสีน้ำตาลอ่อน เป็นต้น นอกจากนี้คอนคลิน (Conklin) ยังพบอีกว่าการที่ชนกลุ่มนี้ จำแนกสีต่างๆดังนี้ เป็นเพราะอิทธิพลภายนอกจากสิ่งแวดล้อม เช่น ที่แยกเป็นกลุ่มสีดำและสีขาว เนื่องจากมีความคิดเรื่องความมืดและความสว่าง และแยกสีแดงและสีเขียวให้อยู่ต่างกลุ่มกัน เนื่องจากความคิดเกี่ยวกับความแห้งแล้ง และความสดของพืชพันธุ์ต่างๆรอบๆตัว

1.6.3 ลักษณะสังคมในวัฒนธรรมไทยที่แสดงโดยคำเรียกญาติ

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532) ได้ศึกษาลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่แสดงโดยคำเรียกญาติ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential analyses) ใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ วิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทย และลักษณะสำคัญในวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นจากความหมายของคำเรียกญาติ หรือการใช้คำเรียกญาติในบริบทต่างๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

คำเรียกญาติในภาษาไทยมี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด หรือชวด พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา หลาน เหลน และโหลน ซึ่งคำเรียกญาติแต่ละคำต่างกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 5 ประการ คือ รุ่นอายุ เช่น ปู่กับพ่อ พ่อกับลูก เป็นต้น สายเลือด เช่น พ่อกับอา แม่กับน้า เป็นต้น เพศ ได้แก่ เพศหญิงหรือชาย เช่น ลุงกับป้า พ่อกับแม่ เป็นต้น อายุว่าใครแก่กว่าอ่อนกว่า เช่น พี่กับน้อง เป็นต้น และฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่ เช่น อากับน้า เป็นต้น

สำหรับผลการวิเคราะห์ลักษณะสำคัญในวัฒนธรรมที่
แสดงโดยคำเรียกญาติ พบว่าคำเรียกญาติสะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญของวัฒนธรรม
ไทย 2 ลักษณะ คือ ระบบอาวุโส และลักษณะการเป็นฝ่ายแม่ในวัฒนธรรมไทย

1.6.4 ผลงานวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องชื่อและ นามสกุลของคนไทย

ผลงานวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องชื่อของคน
ไทยได้แก่ "การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย" โดย สุภาพรณ ฌ บางช้าง
(2527) ราชทินนามในประวัติศาสตร์ไทย โดยศักดิ์ศรี แยมันดดา (2532)

1.6.4.1 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย

โดยผลงานเรื่องนี้ศึกษาริธีการใช้ภาษา
ในการตั้งชื่อของคนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ทั้งการตั้งชื่อของฝ่ายราชสกุล
เปรียบเทียบกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทยทั่วไป โดยมุ่งศึกษาใน 4
ประเด็น คือ เรื่องจำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อ การใช้ภาษาในการตั้งชื่อ
ความหมายที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อ และค่านิยมซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากชื่อเหล่านั้น
ซึ่งพอจะสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ในทุกสมัยชื่อของฝ่ายราชสกุลมีลักษณะ
การใช้ภาษาที่บ่งถึงความมีฐานะทางสังคมที่สูงกว่าสามัญชนในยุคเดียวกัน สะท้อนให้
เห็นถึงรูปแบบการปกครองและทัศนคติของคนไทยที่มีต่อระบบราชสกุลในแต่ละยุคสมัย

ในเรื่องจำนวนพยางค์และที่มาของภาษา
ในแต่ละสมัยถัดมา ชื่อของคนไทยมีจำนวนพยางค์เพิ่มขึ้นและเพิ่มการใช้ภาษาบาลี-
สันสกฤตมากขึ้น

ในด้านความหมายและค่านิยมซึ่งสะท้อนให้
เห็นจากชื่อของคนไทย

สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1900-1927)

ความหมายที่นำมาใช้ตั้งชื่อมี 3-4

ความหมาย คือ ความหมายแสดงลำดับญาติ เช่น อ้าย (หนึ่ง) ยี่ (สอง)

ความหมายต้นไม้ เช่น ลัง (ต้นลัง) อิน (ต้นอิน) ความหมายสี เช่น ไส (สีดำ) และความหมายธาตุ เช่น ค้า (ทอง) เป็นต้น ซึ่งความหมายเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นอุดมคติในเรื่องความสัมพันธ์ฉันท์ญาติโดยตั้งชื่อบ่งลำดับที่ในครอบครัวและมีอุดมคติร่วมกันคือมุ่งหวังความปลอดภัยมั่นคงและความเจริญของชุมชน

สมัยอยุธยา-ธนบุรี

ความหมายที่ใช้ส่วนใหญ่แสดงรูปธรรม กิริยาอาการ ธรรมชาติ แนวความคิดทางนามธรรม และส่วนใหญ่มีความหมายในเรื่องบุญตามคติในพุทธศาสนา ทั้งยังมีความหมายที่แสดงให้เห็นลักษณะการปกครองระบบมุลนาย-ไพร่ ตามคติเทวราชาของอินเดียอีกด้วย

สมัยรัตนโกสินทร์ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช

(ช่วงสมัยรัชกาลที่ 1-5)

ความหมายที่นำมาตั้งชื่อในสมัยนี้ โดยทั่วไปสะท้อนคตินิยม และวิถีทางการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกับสมัยอยุธยาและธนบุรีเป็นความหมายแสดงรูปธรรมกิริยาอาการและลักษณะต่างๆที่เห็นและสัมผัสได้ชัดเจน เช่น แก้ว พลอย ผูก รถม ยี่ม แยม ฉลวย เป็นต้น ความหมายแสดงความคิดมีน้อย

สมัยประชาธิปไตยตอนต้น (พ.ศ. 2479

- 2486)

มีการใช้ความหมาย ลักษณะใหม่เพิ่มเข้ามา จากความหมายเดิมที่นิยมใช้สมัยก่อน กล่าวคือ ความหมายใหม่มักจะเป็นความหมายที่แสดงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยประชาธิปไตย ได้แก่ ชื่อสถานที่ เช่น ชาติ นิคม ลยาม ชื่อคน เช่น นรา ประชา ชื่อของใช้ เช่น แหม่ม สมุด ชื่อแสดงเกี่ยวกับความรู้ เช่น โกวิท ปรีชา เป็นต้น ในสมัยนี้เริ่มมีการนำคติตามคัมภีร์นามทักษาปกรณ์ มาเป็นแนวในการตั้งชื่อบ้างแล้ว แต่ยังไม่เป็นที่นิยม ซึ่งคติตามนามทักษาปกรณ์นี้ได้แก่ การตั้งชื่อบุคคลเพื่อให้ถูกต้องตามลักษณะที่เป็นบริวาร อายุ เดช ศรี มุละ อุตสาหะ มนตรี และกาลกิณี เพื่อให้สมกับเพศชาย เพศหญิง และเพื่อแก้บาปลักษณะที่อายุเป็น กาลกิณี เพื่อให้เป็นบุญลักษณะ ฉะนั้นในการที่จะตั้งนามแก่บุตรธิดาจึงต้องพิจารณา

วัน เดือน ปี ขึ้น แรม เวลาเกิดของผู้นั้นก่อน ถ้าเห็นว่าเป็นมงคลตามกำหนดบุญ
ลักษณะอยู่แล้ว ก็จะให้นามส่งเสริมแก่ผู้นั้นตามส่วน แต่ถ้าเห็นว่าเป็นอัปมงคลตาม
กำเนิดบาปลักษณะก็จะให้นามเพื่อแก้หรือเว้นลักษณะร้ายหรือบาปลักษณะนั้นเสีย
โดยขนานนามให้เป็นพิเศษ สำหรับเกณฑ์การตั้งชื่อตามคัมภีร์นามทักษาปกรณ์
สุภาพรรณ ๗ บางช่วง (2527 : 63) ได้สรุปเป็นแบบแผนผังพร้อมทั้งคำอธิบาย
อย่างง่าย ๆ และสั้น ๆ ดังนี้

อาทิตย์ ครุฑนาม อ อา อิ อี อุ ู เอ โอ	จันทร พยัคฆนาม ก ข ค ง	อังคาร สิงหนาม จ ฉ ช ฌ ญ
ศุกร อัชฌนาม ษ ส ห พ อ		พุธ สุนัขนาม ฎ ฐ ท ฒ ณ
ราหู คชนาม ย ร ล ว ศ	พฤษภดิ มุสิกนาม ป ฝ ฝ ภ ม	เสาร์ นาคนาม ต ถ ท ธ น

การใช้นามทางพยากรณ์ คือ ตั้งตามโฉลกพยากรณ์ดังนี้

บริวาร อายุ เดช ศรี มุละ อุตสาหะ มนตรี กาลกิณี

นับโฉลกนี้ตามภูมิวันเกิด โดยนับทักษิณาวัฏ เช่น คนเกิดวันอาทิตย์
ก็นับแต่ช่องอาทิตย์เป็นต้นไป อาทิตย์เป็นบริวาร จันทรเป็นอายุ อังคารเป็นเดช
พุธเป็นศรี เสาร์เป็นมุละ พฤษภเป็นอุตสาหะ ราหูเป็นมนตรี ศุกรเป็นกาลกิณี
ห้ามใช้อักษรตัวต้นของพยางค์ชื่อนั้นเป็นกาลกิณี ถ้าเสียงไม่ใช่เลขก็ยิ่งดี
สำหรับความหมายของโฉลกพยากรณ์ สุภาพรรณให้ไว้ดังนี้

บริวาร   ความเป็นผู้มีบริวารพวกพ้องมาก

อายุ	ความเป็นผู้เลี้ยงง่าย มีอายุยืน
เดช	ความเป็นผู้มีอำนาจ งามอาจ กล้าหาญ
ศรี	ความเป็นผู้มีสิริ ศรีสง่า
มุละ	ความเป็นผู้มีความหนักแน่นมั่นคง
อุตสาหะ	ความเป็นผู้มีความขยันขันแข็ง
มนตรี	ความเป็นผู้มีปัญญาความคิด

สมัยปัจจุบัน

คนสมัยนี้นิยมนำคำมาตั้งชื่อโดยอาศัยคตินิยมของการตั้งชื่อแบบพราหมณ์ตามที่ปรากฏในนามทักษาปกรณ์เป็นทั้งแนวความคิด ชื่อส่วนใหญ่ จึงมีความหมายแสดง อำนาจ ชัยชนะ เกียรติยศชื่อเสียง ความเจริญ ศิริมงคลต่างๆ ภาษาที่นิยมใช้เป็นภาษาบาลี-สันสกฤตส่วนใหญ่ ภาษาไทยมีน้อยมาก นอกจากนี้การเลือกภาษามาตั้งชื่อในสมัยนี้นิยมทำกันใน 4 แบบ คือ เลือกใช้ภาษาในการตั้งชื่อให้ถูกต้องตามคัมภีร์นามทักษาปกรณ์ โดยถือว่าเป็นตำราโหราศาสตร์ของไทยเลือกเอาชื่อพ้องกับแม่มาผสมกันเป็นชื่อลูก เลือกใช้คำที่นิยมว่าเป็นชื่อเก๋ไม่ซ้ำแบบใครทันสมัยและแปลก และเลือกคำที่มีความหมายดีและเป็นมงคลมาตั้งชื่อ

นอกจากนี้สุภาพรรณ ยังได้อธิบายถึงแนวความคิดของคนทั่วไปในสมัยปัจจุบันในการเลือกสรรภาษามาตั้งชื่อลูกหลานของตนว่านิยมทำกันอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1) เลือกใช้ภาษาในการตั้งชื่อให้ถูกต้องตามคัมภีร์นามทักษาปกรณ์ ซึ่งคนไทยถือว่าเป็นตำราโหราศาสตร์ของไทย และเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด

2) นำชื่อพ้องกับแม่มาผสมกันเป็นชื่อลูก หรือให้ชื่อลูกมีตัวอักษรของชื่อพ่อชื่อแม่ไว้ด้วย

3) ตั้งชื่อที่เก๋ ไม่ซ้ำแบบใคร นำสมัยและแปลก

4) เลือกนำความหมายดีเท่านั้นมาตั้งชื่อ

1.6.4.2 ราชทินนามในประวัติศาสตร์ไทย

ศักดิ์ศรี แยมันดดา (2532) ได้อธิบาย

ความหมายของราชทินนามว่าเป็นนามที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทาน จะเป็นชื่อบุคคล ชื่อสัตว์ หรือชื่อสิ่งของไม่มีชีวิต เช่น สถานที่ วัตถุ สิ่งของก็ได้ ที่ทรงพระราชทาน ราชทินนามก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการยกย่องผู้คนที่กระทำความดี ให้มีความภาคภูมิใจ เช่น ตำแหน่งขุนนางต่างๆ เป็นต้น เป็นการให้กำลังใจแก่คน พร้อมทั้งบอกตำแหน่งหน้าที่ของคนๆนั้นในราชทินนามด้วย นอกจากนี้ราชทินนามยังเป็นเครื่องแสดงวัฒนธรรมไทยในด้านจิตใจ คือ ผู้เป็นกษัตริย์นั้นไม่ได้ทรงลิมบุญคุณของผู้ที่ทำประโยชน์ให้ประเทศชาติ แม้กระทั่งเป็นสัตว์เดรัจฉาน อย่าง ช้าง ม้า และ อวูช ก็ทรงให้เกียรติยศอย่างสูง ยิ่งกว่านั้น ราชทินนามยังเป็นเครื่องแสดงความมั่งคั่งทางภาษา ไทยอีกด้วย

สำหรับวิธีหรือหลักเกณฑ์ในการตั้งราชทินนาม

เมื่อพระราชทานให้แก่ขุนนางหรือข้าราชการนั้น พระมหากษัตริย์ทรงมีวิธีการตั้งราชทินนามดังนี้คือ พระองค์จะทรงนำหน้าที่ของบุคคลนั้น วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งซึ่งดำรงอยู่ขณะนั้น มาตั้งเป็นราชทินนาม ซึ่งถ้าดูเฉพาะชื่อราชทินนามก็จะรู้ได้เลยว่า คนๆนั้นทำงานเกี่ยวข้องกับอะไร มีตำแหน่งอะไร เช่น พระยาบุษยรัตน (ผู้เป็น) ในรต) พระยามาตุลีถากร (พระมาตุลีเป็นสารถิ ขัณฑ์รตให้พระอินทร์) หลวงเขียวชาญจักรยาน หลวงชาญจักรยন্ত্র เป็นต้น ในบางครั้งก็ทรงเอาชื่อบุคคลในวรรณคดีมาตั้งเป็นราชทินนาม เพื่อแสดงว่าเขาทำหน้าที่อะไร ซึ่งเป็นเรื่องลึกซึ้งมาก ต้องผู้มีความรู้ด้านวรรณคดีอย่างดีจึงจะเข้าใจ เช่น เจ้าพระยาพลเทพ ได้รับพระราชทานราชทินนามนี้ เพราะเป็นเสนาบดีเกษตร ที่ทรงตั้งเสนาบดีเกษตรว่าพระยาพลเทพ เพราะพลเทพเป็นพี่ชายของพระกฤษณะอยู่ในมหากาพย์มหาภารตะ พระพลเทพหรือพลรามนี้มีฝีมือในการรบมากและถือคันไถเป็นอวูช และคันไถก็เป็นสัญลักษณ์ของการทำไร่ไถนา ฉะนั้นใครได้ตำแหน่งพระยาพลเทพต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการทำไร่ไถนา เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้ชื่อเมืองหรือสถานที่สำคัญมาเป็นชื่อราชทินนามอีกด้วย เช่น เจ้าพระยาพิษณุโลก พระยาพิชัย พระยานางรอง พระยานครสวรรค์ เป็นต้น

1.6.4.3 นามสกุลของชาวยุโรป

Compton's Encyclopedia and Fact-Index (ม.ป.ป.:3-4) อธิบายถึงประวัติและแหล่งที่มาของนามสกุลของชาวยุโรปย่อว่า นามสกุลของชาวยุโรปได้หยุดใช้ไประยะหนึ่งตอนที่อาณาจักรโรมัน (The Roman Empire) ฝืนตกลง และกลับมาใช้อย่างกว้างขวางอีกครั้งในตอนปลายของยุคกลาง (The late Middle Ages) สำหรับในประเทศอังกฤษมีการใช้นามสกุลเรื่อยมา แต่เริ่มใช้โดยทั่วไปในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ชาวอังกฤษมีวิธีตั้งนามสกุลหลายวิธีซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) นำเอาอาชีพของตนมาเป็นชื่อของนามสกุล นามสกุลประเภทนี้พบจำนวนมากที่สุด ได้แก่ Smith, Baker, Miller, Carpenter, Taylor, Clark (clerk), Cook, Gardiner, Wright, และ Turner และนามสกุล Smith พบมากที่สุดเพราะในยุคกลาง (The Middle Ages) ชื่อที่ใช้เรียกคนงานช่างโลหะทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นช่างเหล็ก ช่างตีบุก ฯลฯ ต่างเรียกว่า smiters ซึ่งแปลว่า "ตี". "to beat" ทั้งสิ้น

2) นำชื่อพ่อมาเป็นนามสกุลแบบเดียวกับชื่อทางศาสนา (The Given or Christian names) ซึ่งพระตั้งให้ เช่น Johnson มีความหมายว่า "John's Son" Williams, Williamson และ Wilson มีความหมายว่า "the son of William" สำหรับในประเทศสเปน มีการนำชื่อฝ่ายแม่มาเป็นนามสกุลด้วย

3) นำชื่อสัตว์มาเป็นชื่อนามสกุล สาเหตุที่ชาวยุโรปนำชื่อสัตว์มาเป็นนามสกุล เพราะในยุคกลางใช้สัญลักษณ์สัตว์แทนเลขที่ของร้านหรือโรงแรมต่างๆ ชื่อนามสกุลเหล่านี้ ได้แก่ Lyon (lion), Bull, Hart, Peacock, Fox, Badger, Lamb, และ Stag เป็นต้น

4) นำชื่อสถานที่ที่อยู่หรือแหล่งกำเนิดเดิมมาเป็นชื่อนามสกุล เช่น Hill, Forest, Field, Lake, Rivers เป็นต้น

- 5) นำชื่อสิ่งก่อสร้างมาเป็นชื่อนามสกุล
ชื่อเหล่านี้ได้แก่ Hall, House, Church, Temple เป็นต้น
- 6) นำชื่อทิศมาเป็นชื่อนามสกุล ชื่อเหล่านี้
ได้แก่ North, Southern, West, Eastman เป็นต้น
- 7) นำชื่อฤดูต่างๆมาเป็นชื่อนามสกุล ชื่อ
เหล่านี้ได้แก่ Winter, Summers เป็นต้น
- 8) นำลักษณะต่างๆของคนมาเป็นชื่อของ
นามสกุล ชื่อเหล่านี้ได้แก่ Long, Short, Little, Black, Brown เป็นต้น
- 9) นำชื่อเล่นมาเป็นชื่อนามสกุล ชื่อ
เหล่านี้ได้แก่ Doolittle, Drinkwater, Lovejoy, Shakespear เป็นต้น
- 10) นำชื่อสิ่งของที่คุ้นเคยมาเป็นชื่อนามสกุล
ชื่อเหล่านี้ได้แก่ Foot, Star, Pepper เป็นต้น
- 11) นำชื่อนักบุญหรือชื่อบุคคลที่กล่าวใน
คัมภีร์ Bible มาเป็นชื่อนามสกุล ชื่อเหล่านี้ได้แก่ Ellis และ Elliot (มา
จาก Elijah) Matthews และ Mayo (มาจาก Matthew) Andrews และ
Anderson (มาจาก Andrew) ชื่อของนักบุญ เช่น Martin, Gregory,
Lawrence, Vincent เป็นต้น

สำหรับชื่อนามสกุลของภาษาอื่นๆก็มีวิธีการ
ตั้งนามสกุลเช่นเดียวกับวิธีการตั้งนามสกุลของชาวอังกฤษ ชาวสก็อตมักจะใช้อุปสรรค
(prefix) Mac แสดงถึง "son of" เช่น Macdonald เป็นต้น ขณะที่ชาวไอริชใช้
อุปสรรค O' เช่น O'Brien เป็นต้น ส่วนชาวฝรั่งเศส นอร์มัน ใช้ Fitz เช่น
Fitzgerald เป็นต้น และชาวเวลส์ใช้ Ap เช่น Apwen ซึ่งรู้จักกันในนาม
Bowen เป็นต้น นอกจากนี้ชาวรัสเซียมักจะใช้ปัจจัย (Suffix) -ovich เพื่อ
หมายถึง "son" เช่น Ivanovich (แปลว่า son of Ivan (John)) เป็นต้น
ในขณะที่ชาวสวีเดนใช้ปัจจัย (suffix) -sen ชาวโปแลนด์ใช้ -owski และ
ชาวกรีกใช้ -opoulos เป็นต้น

นามสกุลของชาวยิว

ชาวยิวเป็นกลุ่มชนในยุโรปซึ่งมีนามสกุลใช้

หลังสุด โดยนิยมตั้งชื่อนามสกุลจาก

Moses เป็นต้น

Frankfurter, Speyer เป็นต้น

Hirsch (hart), Lowe (lion) เป็นต้น

Goldenkranz (goldenwreath) เป็นต้น

1) ชื่อตนเอง เช่น Jacobs, Levy,

2) ชื่อสถานที่ เช่น Hamburg,

3) ชื่อสัตว์ เช่น Adler (eagle),

4) ชื่อสภาพแวดล้อม เช่น Rosenberg

(rose mountain), Gluekstein (luck stone), Rubenstein (ruby),

รายนามชื่อนามสกุลในสหรัฐอเมริกา 25 ชื่อ

ซึ่งนิยมใช้มากที่สุด ซึ่งรวบรวมโดย The Social Security Administration

จากชื่อเจ้าของรถ ซึ่งปรากฏว่าชื่อนามสกุลที่คนใช้มากที่สุดคือ Smith

Name	Est.No
Smith	1,345,600
Johnson	976,400
Brown	896,800
Williams	764,200
Jones	727,800
Miller	645,100
Davis	582,200
Wilson	437,400
Anderson	432,200
Thomas	377,900

Name	Est.No
Moore	377,700
Taylor	369,300
Martin	355,000
Thompson	349,800
White	346,300
Jackson	339,600
Harris	317,400
Clark	306,900
Lewis	298,300
Hall	273,800
Allen	249,400
Young	249,100
Robinson	247,000
Walker	245,100
Nelson	225,900

จากผลงานด้านชื่อและนามสกุลตั้งที่กล่าวข้างต้น แม้จะไม่ใช่
งานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้โดยตรง แต่ก็มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่มากกับงานวิจัย
นี้ โดยเฉพาะหลักการหรือวิธีตั้งชื่อของคนไทยโดยทั่วไป น่าจะมีอิทธิพลหรือเป็น
แบบอย่างของการตั้งนามสกุล และการเลือกความหมายมาตั้งนามสกุลของคนไทย
เชื้อสายจีนอยู่บ้างดังได้แสดงไว้ในบทที่ 4

1.7 นิยามศัพท์เกี่ยวกับการวิจัย

1.7.1 คนไทยเชื้อสายจีน หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ใน
ประเทศไทยและเคยใช้แซ่ของจีน ซึ่งได้แก่คนจีนที่อพยพมาอยู่ประเทศไทยรุ่นแรกๆ
และลูกหลานจีนที่เกิดในประเทศไทย โดยฝ่ายพ่อมีเชื้อสายจีน ฝ่ายแม่จะมีเชื้อ
สายจีนหรือไม่ก็ได้

1.7.2 นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน หมายถึงนามสกุล
ไทยซึ่งตั้งขึ้นโดยการเปลี่ยนมาจากแซ่เดิม และเป็นนามสกุลของคนไทยกลุ่มนี้

1.7.3 ความหมาย หมายถึง ความหมายประจำรูปของศัพท์ต่างๆ

1.7.4 ค่านิยม

มีผู้กล่าวถึงความหมายของค่านิยม (values) อยู่หลาย
ท่าน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2506:6) กล่าวว่า ค่านิยม
(values) ของสังคม หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ ปรารถนา
จะเป็น เป็นสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งบังคับต้องทำต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่อง
และมีความสุขจะได้เห็นได้ฟังได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็น "วิถีของ
การจัดรูปความประพฤติ" ที่มีความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับของความคิดที่
ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม

พนัส หันนาคินทร์ (2526:39) กล่าวว่า ค่านิยมของ
คนไทย หมายถึง ค่านิยมที่คนไทยส่วนใหญ่ มีความเชื่อถือและปฏิบัติตามกันเป็น
ระยะเวลาอันยาวนาน ได้ผ่านการตรวจสอบในทางปฏิบัติของคนทั้งชาติว่าเป็นของดี
งามและได้ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยประจำชาติ อย่างไรก็ตาม
ค่านิยมเหล่านี้บางอย่างก็เป็นปัจจัยเกื้อกูลความเจริญในส่วนตัวและความเจริญ
ของชาติบางค่านิยมก็เป็นอุปสรรคการสร้างความสำเร็จให้ทันสภาพของโลก ดังนั้น
จึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องพิจารณาเพื่อปรับปรุงค่านิยมของตัวเอง

สุนัตรา สุภาพ (2518:3) กล่าวว่า ค่านิยม คือสิ่งที่
กลุ่มสังคมหนึ่งๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือ
เห็นว่าถูกต้อง

ในที่นี้ผู้วิจัยให้คำจำกัดความ ค่านิยม ว่าเป็น สิ่งที่คน
ยกย่องอยากจะได้ อยากจะมี อยากจะเป็น หรือเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การกระทำ
และถูกต้องและถือว่าเป็นของดีงาม ทั้งยังพอใจที่ได้เป็นเจ้าของและนิยมชมชอบ
ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในชีวิต

1.7.5 วัฒนธรรม

มีผู้นิยามความหมายของวัฒนธรรมไว้มากมาย ที่สำคัญมีดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525:734) ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรม สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ

พระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ.2485 กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ไทเลอร์ (Tyler 1871:21 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2531) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งทั้งหมดที่ซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถ และพฤติกรรมที่กระทำเป็นนิสัยซึ่งมนุษย์ได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของสังคม

คลุกคอน และเคลลี (Kluckhohn & Kelly 1945:97 อ้างถึงใน อานนท์ อภาภิรม 2525) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือลักษณะที่เป็นแบบแผนที่ถูกสร้างขึ้นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับการดำรงชีวิต จะเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนหรือไม่ชัดเจน มีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ และเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งในฐานะที่เป็นแนวทางสำหรับพฤติกรรมของมนุษย์

นอกจากนี้ อินเคิลส์ (Inkeles 1964:66 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2531) ยังกล่าวอีกว่า วัฒนธรรม คือผลรวมอันยิ่งใหญ่ของวัตถุ ความคิด ความรู้ วิถีทางของการทำสิ่งต่างๆ การปฏิบัติที่เป็นนิสัย ค่านิยม และทัศนคติทั้งหมด ซึ่งคนรุ่นชั่วอายุหนึ่งในสังคมถ่ายทอดให้รุ่นชั่วอายุถัดไป

ส่วน กูดอินน์ (Goodenough 1957 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2531) ให้ความหมายของ วัฒนธรรม ว่า หมายถึง ความรู้หรือสิ่งที่เราต้องรู้ เพื่อให้เราสามารถประพฤตินทางที่เป็นที่ยอมรับสำหรับสมาชิกผู้อื่นในสังคมเรา

เมื่อประมวลค่านิยามเกี่ยวกับวัฒนธรรมเหล่านี้จะพบว่า
วัฒนธรรม ก็คือ แบบแผนในการดำเนินชีวิต ความรู้เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้
เราอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นที่ยอมรับรวมทั้งทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นรวมทั้งวัตถุ
และผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมดที่ถ่ายทอดทางสังคมได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย